

מפני שהוא נמצא שם

מניירות, יתפנה לעלות להרברוך ולשוחח עם האנשים. האוויר הצח ירענן את מחשבתו, והוא יוכל לערוך מחקר פסיכולוגי-אסטרטגי מאלף על נושא זה.

ההברל הקטן

כמה מחשבות שחלפו בראשי בדרך מג'בל-ברוך הביתה: מילחמת-הלכנון לא היתה המלחמה המטופשת הראשונה בתולדות ישראל. מלחמת-סיני, באוקטובר 1956, קדמה לה ב-26 שנים.

לא נעים להשוות. יש ייחוד למשולש בג'ורדן-ירדן-פול. איך אפשר להשוותו למשולש בג'ורדן-ירדן-פול? איך אפשר להשוות את הליכוד של 1982 למפא"י של 1956?

אפשר. מלחמת-סיני היתה מלחמה של "יש ברירה". היא תוכננה וזמן רב מראש, והיתה כלי-כוחה מלחמה התקפית, שלא קדמה לה שום פרובוקציה אמיתית. "פעולות-הגמול" של משה דיין הכשירו את הקרקע למלחמה זו, כשם שההפצצות של אריאל שרון הכשירו את הקרקע למלחמת-הלכנון. ההנהגה הג'ורדנית היתה אומנם מתוחכמת יותר, והעולם האמין לסיפור על הצבא המצרי האדיר הזומם לכלותנו בכל רגע. ב-1982 כבר לא היו קונים לסחורה הזאת.

ב-1956 נשלח צה"ל ללכוד את קיני הפידיאין, כשם שנשלח ב-1982. להרוס את תשתית המחבלים. זה וגם זה היו שקרים. שתי המלחמות נועדו למטרות אחרות. אלא שב-1956 היה הציבור הישראלי מוכן יותר להאמין.

המטרה האמיתית היתה בשני המקרים, לכונן סדר חדש בארץ ערבית שכנה. בג'ורדן האמין ב-1956 לסיפורים הבריטיים אודות האופוזיציה המצרית הגדולה והעצומה, המוכנה להפיל בכל רגע את שילטונו של גמאל עבד-אל-נאצר, אם אך יספוג מהלומה. על סמך הנחה זו נרקמה הקנוניה הבריטית-צרפתית-ישראלית. זה היה רעיון מטופש, שנבע מן הבזו התהומי לערבים. ההגיון הפשוט אומר ששום עם אינו מחליף את הנהגתו כאשר הוא מותקף על-ידי אויביו. להיפך. האינסטינקט הטבעי במיקרה זה הוא להתלכד סביב ההנהגה המתקפת. אבל אצלנו חושבים כי מה שנכון לגבי כל האדם אינו נכון לגבי הערבים. מפני שהערבים הם...

התוצאה היתה, כמובן, הפוכה. עבד-אל-נאצר, שצבאו הושמד בין המלקחיים של צה"ל והפלישה הבריטית-צרפתית, הפך גיבור העם המצרי והעולם הערבי, ועד 1967 שלט בכיפה כאליל כל-יכול. לא היה שום קשר בין התוכניות הנאיביות של בג'ורדן והנערצים שהסתוררו סביבו ובין התוצאה מחויבת-המציאות. אגב, גם אילו הצליחה המזימה, ועבד-אל-נאצר היה נופל, היה הדבר מתבקש בישראל, ממשלה מצרית חדשה, שהיתה קמה בעזרת הכידונים של בריטניה וצרפת, שתי המעצמות הקולוניאליות השנואות. היתה צריכה לצאת מג'ורדן כדי להוכיח שהיא לאומית וכשרה, ועל כן היתה פונה בהכרח נגד ישראל. יום אחרי המלחמה היתה נוצרת חזית בריטית-צרפתית-מצרית נגד ישראל הפולשת.

כך בדיוק קרה ל"סדר החדש" של שרון בלבנון. יום אחרי בחירת באשר אל-ג'מיל, הוא נטש את ישראל. אלמלא נרצח, היה מתנהג כפי שמתנהג עכשיו אחיו אמין, ובגלל אותו הסיבות. גם מבחינה צבאית, היתה מלחמת-סיני בזיון, בדיוק כמו מלחמת-הלכנון. יש דמיון מפתיע בין קרביה-המיתלה של אריאל שרון וקרבי סולטאן-יעקוב — של אותו שרון. כבר למחרת המלחמה ב-1956, בשעה שישיראל התמוגגה בשיכרון-הניצחון, ישבו אנשי-המחקר של כמה צבאות וניתחו את מהלכי המלחמה. מסקנתם האחידה היתה שצה"ל, בהנהגת דיין, עשה את כל השגיאות האפשריות. כמה ימים אחרי המלחמה כבר אמר לי זאת ישראל בר, שהיה אז יועצו הצבאי של בג'ורדן, בטרם הגיע לאן שהגיע.

אולם בישראל של אז הרבה לא הורגש. קל היה לטשטש את הבזיונות, מפני שהצבא המצרי נעלם. כאשר נחתו הצרפתים והבריטים בעורפו, לא היתה לו ברירה אלא להימלט על נפשו, וכך נולדו הסיפורים על הנעליים הנטושות בלב המידבר.

ההברל האמיתי בין אז והיום טמון רווקא בהמשך. בג'ורדן תפס מייד ששגה. למחרת הניצחון, כאשר נמסר לו האולטימטום האמריקאי-סובייטי, קיבל לברו את ההחלטה לסגת — לסגת מייד ולגמרי. ומכיוון שהיה מנהיג אמיתי, לא היה לו רק אומץ הלב להחליט, אלא גם הכוח לבצע.

כיום אין מנהיג ואין הנהגה. היו דרושות שנתיים וחצי כדי להחליט על נסיגה, וגם עכשיו אין איש המסוגל לבצע נסיגה מיידית, מוחלטת ונקיה. לכן אנחנו שקועים עדיין בבזו של לבנון מזה 1000 ימים ויותר, ולא שקענו בחולות של סיני.

זהו ההברל הקטן.

פגישה עם האושר

זכיתי השבוע לראות את האושר. זה היה ברחוב בקריית-שמונה. יומיים לפני פורים. האושר לבש צורה של ילדה בת שלוש או ארבע, שהלבישה בשימלה לבנה מבהיקה של כלה והינומה לראשה. אמה הלכה לפניה והאיצה בה למהר. הן היו כמובן בדרך למסיבת-פורים בגן. איך להגדיר את הבעת-פניה של הילדה? היא קרנה מאושר, כל תנועותיה אמרו אושר. היא היתה התגלמות האושר. יתכן שעלולים-לעולם לא תגיע שוב לאושר כה פשוט, תמים ושלם.

את עצמו בגרמניה, כהונג-קונג או בג'ורדן, רחוק מהבית. חייל צרפתי יכול בכל עת להישלח לצ'אד או לקאלדוניה החדשה, ולא יחזור משם אלא אחרי חודשים רבים.

כשיש מלחמה, כמו בווייטנאם, שקועים בה החיילים במשך שנים. אין הם יכולים להגיע הביתה, וגם לא לטלפן לאבא-אמא. ההורים אינם מצפים כלל לשמוע מהם אלא לעיתים מזדמנות. צה"ל עוצב על-ידי נסיבות אחרות. הארץ קטנה, וגם כאשר נשלח צה"ל להילחם בנכר, הזירה קרובה מאוד. בימי שלום מגיע החייל כל כמה ימים הביתה, וגם בימי מלחמה הוא מסתדר. ואם אינו יכול להגיע לביתו, הוא יכול לטלפן. צה"ל דואג לכך. כאשר אנחנו מסתערים, העיר באונוני אחד הקצינים, בז'ולו-לימה, הטלפון רץ אחרינו. הוא מגיע עוד לפני האספקה, כך שהחיילים יוכלו לטלפן מרה הביתה.

בג'בל-ברוך, כאשר החיילים מנותקים במשך כמה שבועות

בגלל מחסום-השלג, הם מרגישים בניחוק זה בצורה חריפה. הם מקבלים את השלג, ואת הג'בל, נרמה לי שהם סובלים מן הניחוק הרבה יותר מאשר מן הקור המקפיא. זמי שמגוייסים לשרות מילואים בפעם השנייה והשלישית תוך זמן קצר, בגלל מיומנותם המיוחדת, סובלים גם מניחוקים מעייפות וממקום-עבודתם. לאופי זה של צה"ל יש השלכות על מלחמות-ישראל ועל האסטרטגיה הלאומית. נרמה לי שמעולם לא חקרו היבט זה כראוי. צבא שהוה אופיו אינו יכול לנהל מלחמות "ישברירה", ובוודאי לא מלחמות ישברירה הנמשכות יותר מכמה ימים. אין זה צבא המסוגל להחזיק באימפריה, ולוא גם קטנה.

כדי לכבוש אימפריה ולהחזיק בה דרוש צבא שכיר ומיקצועי, שאנשיו מתנתקים מן הבית והפרנסה האורחית. לנו, ברוך השם, אין צבא כזה. לכן — שוב ברוך השם — אין צה"ל בנוי למלחמה-שליאף-ימים, וגם לא לאיוש מעוים מנותקים במרחקים.

אסטרטג שאינו מבין זאת, ושאינו לוקח זאת מראש בחשבון בבואו להכין את תוכניתו הוא אסטרטג טיפשי. כי האסטרטגיה היא חלק מן המהות הלאומית ומן האופי של הצבא. אולי כדאי שאחד החוקרים הצבאיים, העוסקים בציטוטים

קאריקטורה של דידי וצילה מנוסי ב. ידיעות אחרונות

הצטרפתי השבוע כנהג לכתבת הצבאית שלנו, שעלתה להר-ברוך.

מדוע? כפי שענה ארמונר הילארי, האיש הראשון שהגיע לפיסגת הר-אוורסט, כאשר נשאל מדוע עשה זאת: "מפני שהוא נמצא שם".

כיום הרביעי של המלחמה גנבתי את הגבול במקום איקס והגעתי עד למכוואות צידון, בשעה שראשוני החיילים החלו חוצים את העיר הבלתי-כבושה. אחר-כך הייתי כמה פעמים בלבנון, בחברת חברי-המערכת שסיקרו את המלחמה. היינו האורחים הישראליים הראשונים שהגיעו לג'ביל (כבלוס) בדרך לטריפולי, היינו הצוות היחיד שעבר בימי המצור מנמלה-העופה עד נמלה-הים לכל אורך החזית, היינו הצוות היחיד שחצה את הקוים למערב ביירות. ביקרנו כמה פעמים במחנות-הפליטים. היינו הישראליים היחידים שביקרו בצברה ושאלו לפני הטבח. טבלנו כמימי ג'וניה. הגענו ככבשי בייירות-דמשק עד לשטח ההפקר, עמדנו על גג בנמלה-ביירות כאשר יצאו משם כוחות אש"ף.

הגיונה המיוזחת היתה חסרה לי. לא הייתי בה קורם לכן. עכשיו נסעתי לאורך אגם קרעון. יתכן שהיינו הישראליים היחידים שהיו גם בג'ביל וגם בהרברוך.

מדוע זה היה חשוב לי? השבוע הצגתי את השאלה הזאת גם לעצמי.

כעיתונאי רציתי לראות. יום אחד "בשטח" שווה יותר מקריאת מאה ספרים ואלף מאמרים. כדי להבין צריכים לראות, להכיר את האנשים, לראות את פניהם, להקשיב לדבריהם — אם הם שיעים פשוטים בכפר נידח ליד נבטיה, אנשי-פלאנגות במיסעדה במיוחד-ביירות או מפקדי פת"ח במערב-ביירות. צריכים לדבר עם חיילי צה"ל, מפקדי-חיטה וסגן-טוראי.

כדי להבין צריכים לראות את הנוף, לנשום את האוויר, לשתות את הערק.

באלף שעות של שיחות בישראל על לבנון למדתי פחות מאשר בחמש דקות על ספינת-שעשועים קטנה בנמל ג'וניה, מפי ידיד מארזי שהיכרתי זה עתה על המזח. הוא הכיר את פניי מתמונה שראה בשבועון צרפתי, ועמד על כך שאשתו עימו בירה. הוא לימד אותי את כל התורה רגל אחת, כאשר אמר: "הזמנו את הפלסטינים לארצנו. הם הפכו לכובשים ולמדנו לשנוא אותם. קראנו לסורים כדי שיגרשו את הפלסטינים. הם הפכו לכובשים ולמדנו לשנוא אותם. קראנו לכם כדי שתגרשו את הפלסטינים והסורים. אם תעשו זאת ותישארו במשך שבוע, נאהב אתכם. אם תישארו יותר משבוע, נשנא אתכם כפי שאנחנו שונאים את הפלסטינים והסורים".

כעמרה כחזית ביירות, שתיית ערק עם קצין של צבא-לבנון, שלא הראה שום חשק ללוות אותנו למקום שבו יורים, הוא היה החבר הכי טוב של סרן ישראלי נחמד, שפיקד על הכוח במקום. יתכן שהשבוע, על גדת הליטאני, ירה אותו קצין על אותו סרן. למדתי למדתי הרבה. אך האם היתה זאת כאמת הסיבה היחידה, שדחפה אותי להצטרף שוב ושוב לצוותות שיצאו לסיורים בלבנון?

אילו הייתי מחטט בליבי, יתכן שהייתי מוצא עוד סיבה. התנגדתי למלחמה זו מן השניה הראשונה, ועוד הרבה לפני כן. יתכן שרציתי להתחלק עם החיילים לפחות באופן סימלי בטיפ-טיפה מן הסכנה, שעברה עליהם במלחמה זו, כדי שהביקורת לא תהיה מרחוק, ולא תהיה מנוכרת ומופשטת.

ואולי עוד סיבה. אני אוהב להימצא בחברת חיילי צה"ל, ביחוד חיילי היחידות הקרביות. זהו עדיין החלק היותר טוב (וגם הפחות לאומני, כך נרמה לי) של עמי-ישראל.

ואולי כל אלה אינם אלא תירוצים. אולי הסיבה האמיתית היא שפשוט התאהבתי בארץ המקוללת הזאת, הארץ היפהפיה, הארורה, המרהיבה, הטראגית.

יתכן שזה היה הביקור האחרון שלי בלבנון כאורה של מדינה כובשת. אני מקווה לחזור לשם כתייר, בבוא היום, כאשר ישכון השלום במרחב. יום אחרי השלום אטלפן לביירות ואזמין חדר במלון שעל הרברוך.

אנשי הג'בל הלבן

יש משהו באוויר של הר גבוה, המשחרר אותך מכללי העולם הזה והמקרב אותך לשמיים, תרתי משמע.

ג'בל-ברוך אינו יוצא מכלל זה. להיפך. זהו אי לכן בים המוזהם של המלחמה. אין אוכלוסיה. אין כמעט חרירות. הבעיות המצפוניות הנוראות, שהן חלת החיילים המיסכנים למטה, בכפרי השעיים, אינן מגיעות למרומים נעלים אלה.

הסתכלתי בנוף הנהדר — החרמון ממול, ככל הדרו הלבן; אגם קרעון למטה, בביקעה המרהיבה; ובצר השני, במרחקים, עאללי והרי הצפון.

"אילו נגזר עליי לשרת במילואים בלבנון, הייתי בוחר במקום הזה", אמרתי לעצמי ונשמתי אל תוך ריאותי את האוויר הקר, הזך.

כעבור כמה דקות, כאשר ישבתי בחדר-האוכל של המוצב ושוחחתי עם החיילים, הופתעתי שלא היו שותפים לדעה זו. אנשי הג'בל הלבן אינם אוהבים את הג'בל הלבן. הוא רחוק מדי, מנותק מדי בימי-הסופה. קשה להגיע ממנו הביתה, נרמה לי שזוהי תכונה מיוחדת של צה"ל, המבדילה בינו ובין כל צבא אחר בעולם.

חייל המתגייס לצבא ארצות-הברית יודע שישלחו אותו לגרמניה או לאוואי. הוא ישמח אם יראה את הוריו אחת לכמה חודשים. האימפריה הבריטית מתה, אך חייל בריטי יכול למצוא